

Inbreng voor Rondetafelgesprek lachgascilinders op 20 juni 2024

Geachte mevrouw, heer,

Bij het rondetafelgesprek zal vanuit de afvalsector de heer Wim van Lieshout, algemeen directeur van ons lidbedrijf AEB Amsterdam, een toelichting geven op de situatie bij het bedrijf en de afvalsector in het algemeen. Als brancheorganisatie voor de gehele afval- en recyclingketen, van inzameling tot recycling en eindverwerking, hechten wij er daarnaast aan om in dit *position paper* onze zienswijze naar voren te brengen.

Situatie sinds 1 januari 2023

Onze leden worden zoals bekend al bijna 1,5 jaar geconfronteerd met de consequenties van het verbod op het recreatief gebruik van lachgas per 1 januari 2023. Dit verbod had onder meer tot gevolg dat de retourpremie van € 30,- op de toen gebruikte lachgascilinders direct werd stopgezet. De handelaren zijn daarom vanaf 2023 een andere kwaliteit cilinders gaan gebruiken, die vanwege het ontbreken van een retourpremie door gebruikers vooral bij het afval worden gestopt of in de openbare ruimte worden gedumpt. Eenmaal in het afval kunnen deze cilinders, met daarin vaak nog restanten gas, tot ontploffing komen in inzamelvoertuigen en afvalverwerkingsinstallaties. Dit heeft tot nu toe geleid tot meer dan 10.000 explosies in verwerkingsinstallaties die zeer gevaarlijke situaties voor de medewerkers tot gevolg hebben. Daarnaast zijn er enorme kosten voor zowel gemeenten als verwerkers (in totaal meer dan € 100 miljoen op jaarbasis) als gevolg van een jaarlijks gebruik van ongeveer 500.000 wegwerpcilinders (naast de ca. 470.000 cilinders die worden 'onderschept' door gemeenten en inzamelaars, belanden er helaas ook nog enkele tienduizenden in de verwerkingsinstallaties). De genoemde kosten betreffen de te nemen maatregelen om cilinders uit de openbare ruimte en het afval te verwijderen, maatregelen om aantallen explosies te verminderen, schadeherstel van installaties na explosies en inkomstendering door stilstand van installaties na explosies. Wij constateren dat ondanks al onze inspanningen, voorlichtingscampagnes (radio, tv, kranten en social media) en intensief overleg met de betrokken ministeries, nog onverminderd veel cilinders in het afval blijven voorkomen met alle veiligheidsrisico's van dien.

Grote zorgen over de veiligheid

Onze leden ervaren dat de gevolgen van het verbod bij de sector 'over de schutting van de sector zijn gegooid' wat leidt tot frustratie en grote zorgen, alsook angst en mentale uitputting bij de medewerkers in de inzameling en verwerking. De dagelijkse schade, de onophoudelijke stops, reparaties en bovendien de angst voor ernstige verwonding, of erger, is de dagelijkse werkelijkheid voor management en medewerkers van onze lidbedrijven. Het kabinet neemt te weinig verantwoordelijkheid voor de ontstane situatie, terwijl de directe oorzaak ervan Rijksbeleid betreft. De data van onze leden over de ontwikkelingen (o.a. explosies) vanaf 1 januari 2023 tonen dit oorzakelijk verband overduidelijk aan. Ons verzoek is dat het kabinet in overleg met de sector een externe analyse naar de gevolgen van het verbod laat uitvoeren.

Eerdere aandacht vanuit de Tweede Kamer

Vanuit het oogpunt van zowel veiligheid als schade is in de afgelopen anderhalf jaar door uw Kamer al de nodige aandacht voor dit thema gevraagd. Wij zijn u hiervoor zeer erkentelijk. Een belangrijke vraag aan de (toenmalige) staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat was of zij het rechtmatig vindt dat afvalverwerkers en gemeenten deze kosten moeten dragen nu deze het gevolg zijn van het landelijk beleid om het recreatief gebruik van lachgas per 1 januari 2023 te verbieden. Wat ons betreft is deze vraag nog zeer actueel nu de consequenties van het verbod eenzijdig bij de sector en gemeenten zijn neergelegd en het daarbij 'lijkt te blijven'.

Ons verzoek aan het kabinet om financiële steun

In de kabinetsbrief met betrekking tot ons verzoek om financiële steun in de lachgasproblematiek (d.d. 16 april 2024), is meegedeeld dat er geen tegemoetkoming volgt voor de schade en kosten die onze leden ondervinden als gevolg van het lachgasverbod. Dit wordt door onze leden en hun medewerkers die met moeite het hoofd boven water kunnen houden en iedere dag grote zorgen over veiligheid en explosies voelen, als een klap in het gezicht ervaren. Het kabinet heeft € 450.000 beschikbaar gesteld voor pilots voor 'best practices'. Wij waarderen de oprechte ambtelijke inzet om de pilot gestalte te geven zeer. Een pilot om de sector meer praktische handvatten te bieden, doet echter geen recht aan de veiligheidsrisico's die zich iedere dag weer voordoen en de reeds geleden en nog op te treden materiële en financiële schade.

Risico's voor de inzameling en energielevering

Verder is van belang dat wanneer de verwerkingscapaciteit door schade en stilstand van installaties verder tekort schiet - en dat moment komt met de dag dichterbij door onverwachte 'stops' bij meerdere installaties - dit uiteraard ook de afvalinzameling raakt. Het afval kan dan niet meer worden afgevoerd naar de overvolle overslag- of verwerkingslocaties. Het zal tot grote maatschappelijke- en gezondheidsproblemen leiden als in delen van het land het afval niet meer kan worden ingezameld.

Stilstand door explosies en schadeherstel bij afvalenergiecentrales zorgt daarnaast voor verstoringen in de energielevering aan burgers, bedrijven en industrieën. Denk aan warmtenetten voor woningen en stoom en stroom voor bedrijven. Wij maken ons grote zorgen als hierdoor in het najaar of de winter met name de stadsverwarming in stedelijke gebieden niet zou kunnen functioneren.

Ons dringende verzoek

Los van de grote risico's voor veiligheid en de continuïteit van de afvalketen, kunnen onze leden deze hoge kosten niet meer dragen. Het water staat veel bedrijven tot aan de lippen en de medewerkers lopen nog steeds iedere dag ernstige risico's. Wij vragen de overheid om een aantal maatregelen te treffen die de pijn in de sector en op de werkvloer verzachten:

- Financiële ondersteuning van de sector voor preventieve maatregelen en de geleden en nog te lijden schade. Ons verzoek is hier ruimte voor vrij te maken op de Rijksbegroting voor 2025; Hiermee moet voor de medewerkers weer een veilige werkomgeving worden gecreëerd en kunnen bedrijven investeren in technieken om cilinders uit het afval te verwijderen;
- Stimuleer als Rijk dat er inleverpremies gegeven kunnen worden voor lege cilinders en zorg voor een landelijke regie en financiering ervan.
- Een maatschappelijke evaluatie over de volle breedte ten aanzien van de effectiviteit van het lachgasverbod. Het is de vraag in hoeverre het lachgasgebruik gedaald is sinds het instellen van het verbod. Wij begrijpen uiteraard het streven van het kabinet om het drugsgebruik onder met name jongeren terug te dringen. Als het effect echter beperkt is en de neveneffecten zo ernstig zijn, vraagt dit om een evaluatie.
- Een onderzoek (indien nodig op Europees niveau) naar de mogelijkheid tot het afdwingen van het aanpassen van de cilinders tot een ontwerp dat niet kan ontploffen in installaties en inzamelvoertuigen.